

Georg Krugk   Heinrich Dringenberg

Disputatio Metaphysica De Potentia & Actu

Rostochii: Reusnerus, 1637

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn72946279X>

Druck   Freier Zugang

Ru phil 1637

Georg Krugk

Hierich Brüngenberg

DISPUTATIO METAPHYSICA

De

POTENTIA & ACTU,

Quam

Deo feliciter adjuvante,

SUB PRESIDIO

VIRI

Clarissimi & Experientissimi,

Dn. GEORGII Krug / Philosoph. & Med. D.

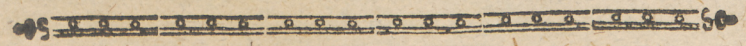
Fautoris ac Præceptoris sui hono-
randi,

Publicè ventilandam exhibet

HENRICUS DRINGENBERG,

Rostochiensis.

In Auditorio Majori ad diem 23. Decemb.
horis matut.

ROSTOCHII,

Excudebat JOHANNES REUSNERUS,

ANNO M. DC. XXXVII.

THESIS I.

Inter affectiones Entis, quas disjunctas vocamus, quæq; ex ipsâ ejus naturâ immediatè profluunt, uti **POTENTIA & ACTUS** primum omninò locum obtinet, imò ipsis etiam simplicibus, nostrâ quidem sententiâ, ante ponitur; ita ejusdem quoq; doctrina putanda non immeritò talis est, quæ ob infirmitatem & necessitatem, & usum cuiusvis, qui quidem Metaphysicæ navare operam, & in principiis inde deductis labi non velit, quam diligentissimè sit commendata.

2. Constituimus igitur, annuente Deo, nobilissimam hanc materiam exercitij gratiâ publico & placido dextrè Philosophantium examini subicere, operam veritati undequaq; locaturi, & à **POTENTIA**, secuti Philosoph. *lib. 8. Met.* facturi initium.

3. Quia verò, uti habet **Cl. Horneius lib. 2. diq. Metaph. memb. 1. n. 1.** affectionum disjunctarum ea est conditio, ut, licet cum Ente non convertantur, nisi duæ complacentur, ita tamen plerumq; sint comparata, ut unâ explicatâ, altera per se intelligatur, aut certe operosam tractationem non requirat, ideò de Potentiâ prolixius paululum & uberius agere necessitas jubet; quo peracto, paucis postmodum de Actu rem expediemus.

4. Sumitur autem *Vocabulum Potentiæ dupliciter*; Nunc enim arctius, nunc latius, quam h. l. debet; *Arist. 9. Met. c. 1. l. 2. & 7. Arctius* pro eâ tantum, quæ in rebus naturalibus cernitur: *et si namq; in his tum actus, tum Potentiâ maximè proprie sunt, si communem loquendi usum spectes, ad plura tamen se utrumq; extendit, quàm illa, quæ secundum motum dicuntur: quæ expressa Aristot. verba sunt*

sunt l. c. *latim* vero, si omnibus tribuatur de quibus per similitudinem tantum quaedam dici solet; Philosoph. l. c. & 5. Met. s. 17. c. 12. *Prætermittenda etiam, inquit, sunt, quæcunque æquivocè tantum dicuntur Potentia: quædam enim similitudine quaedam dicuntur, ut Geometrica; utque possibilia ac impossibilia dicimus aliqua eò quod sunt, aut non sunt.*

5. Scholastici Potentiam tam latè dictam *Logicam* appellant, Sonc. 12. Met. *quæst. 31. ad 11.* Javellus 5 Met. *quæst. 19.* Svaretz *disp. 42. sect. 4. n. 9.* Scotus *objectivam, 2. sent. dist. 12. quæst. 1.* Et consistit in solâ non repugnantia terminorum. Sicuti mundus, antequam creabatur, erat in potentia objectivâ, quia poterat esse objectû potentia Dei creativa, & per eam produci, aut esse suum accipere. Contra, Homo irrationalis nulli potentia subjicitur, quia hominem esse, & simul irrationalem esse, contradictorium est, & simpliciter repugnans.

6. Quicquid ergo in Potentia objectivâ est, id, quamvis possibilitatem quandam ad existendum habeat, realem tamen existentiam non habet, implicaret enim hoc contradictionem: Aliquid nimirum esse in potentia, & tamen habere realem existentiam. Illud namque nihil aliud est, quam: *aliquid nondum esse actu, posse tamen esse; hoc vero: actu jam esse, quæ adversa fronte pugnant.*

7. Nos, quia prior Potentia acceptio, uti jam dictum, nimis est coarctata, ut solùm rebus Physicis competat, posterior autem nimis dilatata, ut, licet suo modo in rebus, tali in potentia quæ sunt, *reale* aliquid dici possit, insuper *reale actuale* in rebus actu existentibus denotet, *realiter* quoque ab activa & passivâ Potentia *diferat*: Nihilominus tamen, nec in rebus objectivâ in potentia latitantibus aliquid *reale actuale*, nec alias *positivum* quid insinuet: Ea propter utramque sponte nostrâ misam facimus, & tertiam amplectimur, quâ quidem vox, Potentia, *transcendentale* aliquid innuit, sed *reale positivum*.

8. Dividitur autem in tali significatione in *Activam & Passivam*.

9. Activam potentiam definit Philosoph. 9. Met. c. 1. quod fit prin-

principium transmutationis in alio, quatenus alio. Passiva, quod sit principium transmutationis ab alio prout alio.

10. Sed definitio potentiae activae non competit 1. *Potentia Dei creative*, quae certè activa est, non tamen principium transmutationis aliud, quatenus aliud, cum mutatio necessariò præsupponat subiectum, sive materiam in qua, creatio verò fiat ex nihilo, id est, nullà præexistente materiâ, cujus beneficio quicquam transmutetur. 2. *Potentia intellectiva*. Agit enim illa actione immanente, & ob id non est principium transmutationis aliud, quatenus aliud; e. g. *Potentia intellectiva Petri*, quâ Petrus intelligit eruditionem Pauli, principium intellectiois, sive actus intelligendi est, illumq; efficit, non tamen in alio & diverso, sed in se ipsa, cum actus hic intelligendi in eadem potentia recipiatur, a quâ producitur.

11. Definitio potentiae passivae similiter non potest applicari *potentia passiva actionis immanenti*. Revera illa actiones agentis in se recipit, non tamen est diversum quid ab agente, a quo actio illa promanat. Sicut v. g. *potentia intellectiva Petri* est receptiva, sive passiva, quatenus in se recipit actum, de quo modo dictum, intelligendi, qui tamen non est ab alio & diverso productus, sed ab eâ ipsâ potentia intelligendi, a quâ recipitur, cum secundum idem actus intelligendi in Petro dependeat a potentia intellectiva Petri, tanquam causâ efficiente, & vicissim in ea recipiatur tanquam accidens in suo subiecto, sive materiâ.

12. Ut ut igitur Philosophus fortè subtiliter liberari posse videatur a posterioribus duabus objectionibus, tamen quia a priori vix poterit, & nihilominus utrobique aliquid tentare periculosum sit, meritò has definitiones derelinquimus, judicantes, earum nomina strictius esse accepta, quam nos hîc sumimus.

13. Definimus autem cum Mendoza *disp. Phys. 2. sect. 2.* quod potentia activa sit, *quae virtute continet effectum, eumq; potest producere*, passiva, *quâ aliquid aptum est recipere aliquam formam.*

14. Ita dividimus potentiam activam & passivam, & hoc modo utramque genuinâ suâ definitione explicamus.

15. Verùm difficultates sese hic offerunt; 1. de sufficien-
tiâ assignatâ definitionis, cum numerum augere posse videatur
potentia, quam *resistendi* appellant, quamque nec sub activâ, nec
sub passivâ comprehendi asserunt: Et 2. quod sæpissime activam
cum passivâ eandem esse, & coincidere dicuntur. De quo-
rum utroq; Authores prolixam communiter dissertationem in-
stituunt; sed cum id instituto nostro hac vice non conveniat,
resque ipsa in se non usq; adeo magni momenti sit, decisione
discursui reservatâ, ad divisionis à nobis propositâ ulteriorem
potius enodationem transimus.

16. Activam itaque potentiam ita intelligimus, ut vel
in *Deo Opt. Max.* illam ponamus, vel in *aliis rebus*: in hisce autem
simul passivas; in illo solam activam. Quia verò infinita est
essentia, infinita quoq; & hæc erit, & nihil aliud, quam ipsa Dei
omnipotentia vocabitur.

17. Ubi expendendum omninò est objectum omnipo-
tentia, seu, quid intelligatur, cum dicitur Deum posse omnia.
Thomas *part. 1. quæst. 25. art. 3. & de Pot. q. 1. art. 4. & 7.* Per
illud intelligi dicit, quicquid possibile est simpliciter & abso-
lutè, ut hoc modo rectè Deum dicat omnia posse, eiq; omnia
possibilia esse, nec respectu creaturæ naturæ, ut ea tantum possit,
quæ creaturis aliàs sunt possibilia; nam infinite plura potest; nec
respectu potentia suæ, nam hac ratione diceretur Deus omni-
potens quod omnia posset quæ posset, fieretq; circulus, & idem
per idem declararetur: Sed propterea, *quod possit omnia possibilia
absolutè.*

18. Possibile autem absolutè est, explicante eodem Tho-
ma, *quicquid ex se nullam repugnantiam aut contradictionem involvit.*
Quod verò contradictionem implicat, & sine repugnantia dici
nequit, id, ut possibile nullo modo est, sed absolutè impossi-
bile, ita nec divinæ potentia attribuetur, non quidem propter
defectum omnipotentia, sed quia, quod tale est, rationem fa-
ctibilis vel possibilis subire nequit; h. e. propter impotentiam
quæ est in ipsis rebus, quod scil. ipsæ res impotentiam, vel fal-
siratam involvant. Sic Magister in Philosophiâ de potentia
absolutâ potest docere Philosophiam, sed quod asinum eam
docere

docere non possit, propterea non est defectus potentia in Magistro, sed in asino potius, qui eiusmodi doctrinae non est capax.

19. Ex quo fundamento respondemus ijs, qui omnipotentiam Dei ideo in dubium vocant, quod non possit mentiri, se ipsum abnegare, virginem post ruinam suscitare; quod posterius Svaretz habet *ex epist. Hier. ad Eustat.* quae facta sunt insecta reddere; quod ex Agath. allegat Aristot. *6. Eth. c. 2.* Dicimus omnia haec esse eiusmodi, quae contradictionem implicent, & consequenter, non quidem à parte Dei, sed à parte impossibilium, quorum naturae simul stare repugnat, fieri non possint, sicuti ex dictis non potest esse non manifestum.

20. Plinius, quamvis in rebus naturalibus fuerit peritissimus, in primâ tamen Philosophiâ parum, quod credo, versatus est, hinc neque mirum, quod absurdissimos ipse praeter ceteris hac de re errores habuerit: Ita ait *lib. 2. hist. nat. c. 17. imperfecta in homine natura praecipua solatia, ne Deum quidem posse omnia nam nec sibi mortem poterit consciscere si velit, quod dedit homini optimum in tantis vitae paenâ, nec mortales aeternitate donare, aut revocare defunctos, nec facere, ut, qui vixit, non vixerit, qui honores gessit, non gesserit, nullumque habere in praeterita jus, praeterquam oblivionis, atque (ut faceret quoque argumentum societas haec cum Deo copuletur) ut bis dena viginti non sint; ac multa similiter efficere non posse.* Haec audacter Plinius.

21. Quicquid autem sit de aliquibus, quae negat Deum posse, id verissimum est, mortem sibi ipsi, si velit, non posse consciscere, nam hoc non activae esset, sed passivae omninò potentiae, quae Deo sine magnâ impietatis notâ non attribuitur: neque praeterea facere, ut, qui vixit, non vixerit, honores gessit, non gesserit, & denique bis dena ut viginti non sint: Facile enim videre quivis potest esse haec apertissima contradictoria: Unde quid aut quomodo de talibus judicandum sit, ne crambem alibi coctam etiam hic cogamur apponere, ex supra propositis volumus repetitum.

22. In eo certè Plinius imperitè, & ob imperitiam impie de Deo censet, quod & haec pugnare autumet, si Deus immorta-

mortalitate donet mortales, aut in vitam revocet defunctos. Qui enim causa & origo omnium est, & ex quo esse suum habent, quæcunque sunt, cur non idem ea, quæ amplius non sunt, revocare, & eorum, quæ adhuc sunt, existentiam sine ullo termino conservare queat.

23. Quomodo sine contradictione fieri possit ut Christus, homo, sit localis sive in uno loco, & tamen quando-cunque voluerit, in pluribus, id huius loci non est, sed contra Calvinianos non tam Philosophis incumbit, quam Theologis ostendere, ijs ergo volumus relictum.

24. Unicum adhuc, antequam hinc abeamus, notandum est; scilicet determinationem hanc, quæ assertum fuit, omnipotentiam respicere possibile absolute sumtum explicandam esse, & intelligendam de possibili, ut non tantum opponitur *impossibili*, sed & *necessario*, quomodo dicuntur possible quæ possunt esse & non esse. Quæ observatio Scoti est *distinct. 42.* & ex eo Johannis de Rhadâ *part. 2. controvers. 2. a. 4. not. 1.* eamque ob insignem quem habet usum, putavimus adjiciendam.

25. Pergimus nunc ad alteram Dei potentiam, *ordinatam* scilicet, non quod potentia Dei sit multiplex, una enim tantum in se est, quemadmodum ipse unus est, Scal. *Exercit. ult. sect. 3.* sed quod aliter, atq; aliter possit considerari.

26. Dicitur autem potentia Dei ordinata, quæ est *ordinata ad aliquod attributum* ejus, vel justitiam, vel clementiam, vel misericordiam, vel bonitatem &c. cum contra absoluta potentia ad nullum horum sit astricta, possitque Deus aliquid de hac, quod de illa non potest, v. g. de potentia absolutâ Deus posset omnes, qui sunt in Paradyso, in inferno ponere, & de inferno omnes, qui ibi sunt, in Paradysum ducere, sed considerato ordine suæ justitiæ, qui apparet, hoc non potest; itidem de absolutâ potentia posset homini contrito veniam denegare, sed considerata suâ misericordia hoc non potest. Et sic de alijs, vid. Armand. de Bello-uisu *tract. 2. c. 9.* Atque hæcenus de potentia Dei tam absolutâ, quam ordinatâ, activâ tamen, & infinitâ.

27. Reliquæ potentie *finite* quæ in alijs rebus, cum activæ, tum passivæ inveniuntur, ita distinguntur, ut aliæ *naturales* dicantur,

post pag. 4.

dicantur, alix obedientiales, Fons. lib. 9. Met. c. 2. q. 4. f. 1. Svaretz
disp. 43. f. 4. Mendoza disp. phys. 9. alij.

28. Armand. tract. 2. c. 12. ut & alii doctissimi viri existimant prædictam divisionem nõ esse Potentiæ in suâ latitudine, sed tantum determinatî generis, nimirum potentiæ passivæ. Verum dari etiam potentias naturales & obedientiales activas firmiter credimus, quin imò non paucas hujus generis, quando ita placuerit, levi nos negotio promittimus allaturos.

29. Notandum autem potentiam posse naturalem appellari varijs modis, 1. enim naturalis potentia potest dici, *qua in sita est, & congenita natura*, & sic opponitur acquisitæ, & extrinsecus accedenti, vel artificiali. 2. Sumitur pro irrationali, uti opponitur liberæ. 3. Pro ea, *qua est naturalis ordinis, neque excedit cursum natura*, & opponitur supernaturali

30. Nos de tertiâ & ultimâ acceptione sumus solliciti; Estque eo sensu potentia naturalis *qua viribus nature cum generali Dei concursu perducî potest ad actum*, Fons. 9. Met. c. 1. q. 4. §. 1. & seqq. Potentia obediens, sive supernaturalis, *quâ res quæque creata obedit Deo veluti ad nutum, & apta est ad actum, ad quem, non nisi potentia Dei extraordinariâ & voluntate miraculosâ supra suam naturam, perducî potest.*

31. Authores communiter duplicem faciunt potentiam obediensalem; alteram dicunt quâ res aptæ natæ sunt subjeci potentiæ divinæ, alteram verò quâ aptæ natæ sunt subjeci artificiali.

32. Hisce nos nostrum calculum adjungere non possumus. Licet enim non negemus, si termini paulò aliter sumantur, nempe vox: *naturale*: strictius: *obediensale*: latius: artefacta sub hac, non illâ contineri, ideoque obediensalem ita subdividi posse. Tamen secundum nostram acceptionem, quæ meritò his præfertur, alterum membrum subdividens, nempe artefactorum potentia, sub opposito membrò divisionis, scilicet potentiâ naturali, continetur, & ita latius patet suo divisio. Potentia enim artificialium naturæ viribus cum generali Dei concursu ad actum potest produci, & per consequens naturalis est. Ita hanc rem disputant, primorum glaciei perruptorum vestigia qui colligunt.

33. Ut tandem doctrinam de potentiâ claudamus,
B ultimo

ultimò proponimus distinctionem, quam suppeñdit Arist. *l. 9. Met. c. 2. 1. Eth. c. 13. lib. de interpret. c. 13. §. 20.* quaque potentiam aliam *rationalem*, aliam *irrationalem*; sive aliam *naturaliter*, aliam vero *libere* agentem statuit.

34. Hic recolendum est ex *tb. 29.* naturale aliquid dici diversimodè; Et sicuti ibi tum tertiam ejus acceptionem deligebamus, ita nunc instituto nostro accomoda secunda est, quæ pro irrationali stat, & libero opponitur.

35. Sciendum item est, tribus potissimum modis dici aliquid posse liberum. 1. ita vocatur *quodcumq; subjectum alteri non est.* 2. *quicquid non est violentum.* 3. *quicquid simpliciter agit in utrumq; oppositum.* Prima vocabuli significatio liberum dicit aliquid *à servitute*, secunda *à coactione*, tertia *à necessitate*, Occam. *1. sent. dist. 1. q. uel. 6.* Ultima libertatis acceptio huius loci est.

36. His præsuppositis, potentiam *naturalem* sive naturaliter agentem dicimus, *quæ ad unum oppositorum est accommodata.* Rationalem vero sive liberam *quæ se habet indifferenter ad oppositorum utrumque.*

37. Pro definitionum nostrarum intelligentiâ notandum est 1. indifferentiam, seu libertatem ad opposita, considerari posse dupliciter; vel enim potest res agere simpliciter, & non agere; vel potest agere hoc, & agere illud: Prior appellatur libertas *contradictionis*, seu libertas, quæ est in exercitio ipsius actus; posterior libertas *contrarietatis* seu quæ speciem, seu specificationem actus concernit: Quemadmodum præter Horneium apud alios etiam hæc ita reperire licuit. 2. Notandum ex *Fons. 9. Met. sect. 3.* nomine indifferentiæ ad plura non esse intelligendam indeterminationem respectu diversorum objectorum, neq; etiã diversorum temporum; etenim res rationis expertes essent quoq; hoc modo nonnunquã indeterminationæ, veluti calor ad indurandum lutum & liquefaciendam ceram, & ad contrarios calores in rem eandem diversis temporibus producendos.

38. Quando igitur dicimus, potentiam naturalem esse indifferentem ad utrumque oppositorum, sensus est, quod indifferens sit indifferentiâ & contradictionis & contrarietatis, possitq; non tantum in contraria objecta ferri, sed & contrarios actus circa idem numero objectum exercere. Irrationalis autem
tantum

tantummodo est unius oppositorum, h. e. ita determinata, ut
positis ad agendum requisitis, ijsq; non impetidis, & eodem in-
super modo sese habentibus non possit non agere, vel ita possit
unum, ut tamen non possit etiam alterum.

39. Dico: poni debere omnia requisita, eaque non im-
pedita, & eodem præterea modo sese habentia: Quod si enim
requisitorum aliquo absente non agit, uti rectissime docet Hor-
nei. *lib. 2. dūq. Met. memb. 4. n. 2.* fit illud ideo, non quod potentia
illa aliās possit agere, & non agere, sed quod vel impediatur,
vel conditio sub qua agit, desideretur. Quod si verò ob-
jectum semper se uno eodemq; modo non habet, potentia irra-
tionalis rectè vocabitur indifferens; sicuti idem ex antea dictis
non difficulter est colligere. Sic sol præsentē luto necessariò
indurat, nec in ejus potestate est non indurare. Quod autem
possit liquefacere ceram, propter diversitatem obiectorum est,
quæ eodem modo sese non habent quemadmodum tamen ha-
bere debebant.

40. Causam cur potentia naturalis ad unum solum ex-
tendatur, assignamus hanc, quod natura aliquid uniforme sit
ratio autem plura subeat: quæ igitur naturaliter agunt, dici-
mus ad vnum tantum extendi, quæ vero rationaliter, indiffe-
renter sese habere ad multa.

41. Solent interpretes Metaphysici sub hac potentia divi-
sione totam insuper doctrinam de libertate proponere; Tantæ
rei quia pagellæ nostræ vix sufficient, etiamsi quidem neminem
ob id sugillatum volumus, imitari tamen non possumus, quando-
quidem ordinis insuper ratio videtur exigere, ut disputationis
partem priorem jam tandem concludamus. Tantum ergo de
potentia.

42. Progredimur ad ACTUM: sed brevibus, sicuti promisi-
mus, de eo visuri. Initio a. supponimus tanquam evidens, & ex
iporum terminorum notitiâ manifestum, vnicuique potentia
respondere actû aliquem: Nam ne concipi quidē potentia sine
relatione aliqua ad actum potest; Et quidem passivæ semper
respondet actus aliquis formalis actuans & perficiens eam; acti-
væ vero non talis, sed actus quidam ab eâ emanans.

43. Circumfertur h. m. distinctio Actus in *primum & se-
cundum*, quam habet Arist. 2. de anim. c. 1. quamvis, quid per
utrumque ab ipso intelligatur dubium sit.

44. Non.

44. Nonnulli, secuti Averroem, existimant non esse hanc distinctionem in duas res, nec actum primum & secundum differre inter se nisi modo quodam: ita sentiunt Piccardus & Scherbius, magni illi, & acutissimi olim Altorphinæ Academiæ Philosophi, à quibus nec Cobius more sibi consueto recedit. Secundum hos actus secundus est ipse primus, sed *exiens & ostendens se*.

45. Nos cum alijs malumus statuere esse nominatam distinctionem in diversas res, ita ut actus primus non alius sit, quam qui formalis aliàs appellatur, & *unde aliqua operatio prodit*; secundus verò *ipsa operatio*.

46. Unde non potest non constare, actum primum opponi à nobis potentiæ passivæ; secundum vero activæ, & ratio quare ita fiat, manifesta est: Est enim actus primus ipsa forma, quæ informari prius, actuari, diversasque præterea conditiones recipere opus habet, antequam ad perfectionem aliquam pervenire possit, v. g. scientiæ. Hunc comitatur postmodum actus secundus, ipsa nimirum ab hac acquisitâ perfectione emanans operatio, contemplatio scilicet; Hac ratione actum primum rectè opponi potentiæ passivæ, secundum vero activæ, perspicuum est.

47. Unde & id quoque elicitur, quod supra à nobis assertum fuit, divisionem hanc res diversas concernere; cum enim scientia sit velut actus primus, contemplatio velut actus secundus, contemplatio item non sit forma, sive ipsa scientia, ut est in contemplatione, sed operatio ab eâ distincta, qui quæso hæc duo non erunt non diversa?

48. Scotus præter hos duos actus tertij adhuc mentionem facit, quem *entitativum* vocat: opponitur ille potentiæ objectivæ, & nisi velimus ipsam existentiam, seu actum existentiam, ut à Philosophis appellatur, negare, illum quoque negare necesse habemus. Quemadmodum enim potentia activa est non repugnantia terminorū, & esse in eâ, non quidè est existere, posse tamen existere; ita quicquid jam existit, eo ipso, quo existit, dicitur habere actum entitativum.

49. Hinc ille nihil aliud est, quam *vera rei positio extra nihil*, uti Vicomercatus eum describit *i. de principiis c. 12.* Competitq; omnibus omninò rebus, quæ actu dicuntur esse in rerum naturâ, ipsi etiam materiæ primæ. Sed de hac re in cursu disputationis plura.

56. Reliquæ actus divisiones, quæ aliàs afferri adhuc solent, aut certè multà ex parte ad eà, quam ipsi nos attulimus, referuntur, aut per se etiam facilè cuivis possunt innotescere, ut supervacaneum autumaverim peculiariter quoque de ijs differere. Hæc itaque pro instituti & ingenij ratione de potentia & actu dixisse sufficiat.

Ad suppleendum spatium aliàs vacuum Dn. Præsès sequentia subjungi voluit examinanda:

I.

Qui statuit *Privationes formaliter esse entia realia*, ille neutiquam eo ipso asserit, *peccatum esse Ens reale positivum*, & consequenter à Deo. Qui verò concludit: *O. Ens esse à Deo: Peccatum esse Ens E. peccatum esse à Deo: Ille pueriliter ludit, & semper vel in forma vel in materia labat. Subsumo: Chimæra est Ens: peccatum originis est Ens. Illud rationis, hoc reale, ut opponitur priori. E. utrumq; est à Deo. Hoc non fictè impium, illud absurdum. Si dicit: Aliquod Ens reale: Materiam præmissarum concedo. Sed nego formam. Si ait: Omne Ens reale positivum: Concedo formam & majorem. Sed quis non negaret Minorem?*

II.

Si cui objicitur talis syllogismus: *Ex quacunq; opinione sequitur, duas contradictorias esse simul veras & simul falsas: illa est absurdissima. Atqui ex vestra opinione sequitur, duas contradictorias esse simul veras & simul falsas v. g. Petrus & Bucephalus est animal rationale. Petrus & Bucephalus non est animal rationale. Sunt duæ contradictoriæ. Et tamen utræq; simul veræ, utræq; simul falsæ sunt, ut petenti mōstrabitur. E. illa opinio ex quâ hoc sequitur est absurdissima. Qui ad hæc respondet: Non esse absurdum, duas contradictorias esse simul falsas, ille non loquitur de contradictoriis, vel in singulari, vel in purali, sed solum de veris & propriè dictis contradictoriis, fundatis semper &*

ubiq; in omni materiâ, numero, casu, tempore, modo,
&c. in primis illis omnium. & lumine naturæ, ex termi-
nis solis, claris principijs: *Impossibile est idem esse, & non
esse*: Aristotel. 4. Met. 3. Et: *Quodlibet est, vel non est*
Et propterea, sive dicat: *Possibile esse duas contradictorias
esse simul veras*; sive asserat: *possibile (aut quod idem est,
non esse absurdum) duas contradictorias esse simul falsas*:
Utrovis modo prima illa principia negat, & ex con-
silio Mendozæ, omnium omninò saniorum suffragio
approbato, non amplius rationibus, sed fustibus est
erudiendus. Et si conqueratur, se percuti: *quodlibet
esse vel non esse*: respondeto. Atq; ita, dum ille percutia-
tur, eum tamen non percuti; quia in eius sententia idem
esse & non esse possit. Si potest res simul esse & nō esse.
E. simul sunt res & ejus privatio: E. homo moritur &
vivit; E. simul generatur & non generatur: Et nos dum
hîc sumus, nō sumus hîc, & disputatio hæc antequam
scriberetur, jam erat scripta, & vos dum eam venti-
lari auditis, non auditis, Et quando ignorantia fratres
aliquid ignorant, sciunt, Et quando præcedente nocte
dormivimus, vigilavimus; Et dum jam vigilamus,
dormimus, & dum nos loquimur, tacemus; & quando
vos tacetis, loquimini: & dum otiamur, laboramus, &
dum laboramus, otiamur, & dum aliquis mētitur, & ca-
lumniatur, non mentitur & calumniatur; quando ali-
quis proximum injuriâ deterrimâ afficit, non afficit. Et
præterea, quisq; alteri venenum vel Alexipharmacum
potest propinare, jus suum alteri dare & negare, pius
potest esse, & nō pius. Sed tamē pulchro isto promalis
principio nihil obstante, à Magistratu pro debito jure
puniatur, & nisi feriam & verā agat pœnitentiam, eter-
naliter ad Orci Mephiticum cōdenabitur. *Azuleur* & autē
planè, frustra & ridiculus est, qui ex absurditatib⁹ hisce
omni-

omnibus, exemplo hoc vel illo, sive in plurali, sive in singulari stante, se nititur extricare. *Drü Heintz vñ Kung können es sehen vnd fühlen wo das Pferd vernagelt ist.*

III.

In hoc syllogismo: *O. Apostoli sunt vocati; Petrus & Paulus (vel quod idē est secundum novā formam, Herodes) sunt Apostoli. E. Petrus & Paulus (Herodes) sunt vocati: plures quā tres termini sunt, si rē secundū ἀπε. Βουλο Logicam velimus determinare, & non vel ex Rhetorū scholis, aut Poëtarum nemoribus fatagamus iudicare.*

IV.

Nullas verò suppetias, sed stultissimi & circulum in probationibus suis pueriliter admittentis phantasmata esse putamus, si dicatur: *esse tantum tres terminos: quia formaliter bonus.* Hoc enim ipsum debebat probari.

V.

Sed hunc: *Quicumq; non dicit verum, mentitur: Afferentes, obgannientem graculo esse loquaciorem, non dicunt verum. E. Afferentes obgannientem graculo esse loquaciorem, mentiuntur.* Non tantū pro materialiter sed & pro formaliter bono posse tolerari asseveramus, quatenus in simili forma, ex praemissis veris nunquā dari potest conclusio falsa. Quod inde usq; ab infinitis retro seculis ὁμοίως & ὁμοίως hactenus omnibus præcellentissimis Philosophis & Logicis ἀμεῖον πρὸς ἰσονομονίαν fuit & est, syllogismi formaliter boni.

VI.

Qui vero operose obtinet, *congenitum dici posse naturale: ille idem facit, quod Miltiade stultior, qui nemine contradicente demonstrare in Mathesi omnibus nervis annitebatur: Sole super nostro hamisphærio elevato, diem esse: aut in Arithmeticis: unitatem non esse multitudinem.*

VII.

Tandem illum, qui seriò statuit: *Eum, qui asserit: Generationes superna-*

supernaturales, quarum prima per potentiam Dei facta fuit absq; mare
 & femina, secunda absq; femina, interveniente mare, tertia absq; ma-
 re, concurrente femina, quoad requisita omni generationi necessaria &
 quidditativa, participare nomen generationis univocè, & ex aequo cum
 generatione quarta, que quotidie fit ex mare & femina: (prout re-
 ceusent hos generationis modos Autor. sermon. ad fratres
 in Eremito. D. Anselmus l. 2. Cūr Deus homo, Alensis 3. p. quest. 8.
 membr. 1. Bonaventura & Richardus init. lib. 3. sentent. & alij quam
 plures) Eum, inquam, simul concedere necesse habere, genera-
 tionem creationem esse proprie dictam, nempe productio-
 nem alicujus ex nihilo, Gen. 1. 1. illum vix micam iudicij habe-
 re putamus. Quemadmodum pariter etiam illum, qui posito, sed
 non concesso, creationem proprie dictam, esse proprie dictam
 generationem, necessariò sequi putat, Sp. S. esse proprie dictam
 Filii patrè. Conclusio à positione quidditativorū ad positionem
 connotatorum, h. e. generis ad speciei, animalis ad hominis. Ob
 quam inconsequentiam pueri in trivialibus patiuntur colaphos.

VIII.

Asseverare vellemus porrò: 1. Dei potentiam dici posse ra-
 tionalem, non tamen discursivam: Et 2. importunitatem imperi-
 tam esse nonnullorum, qui concedere nosunt, ut in alijs creatu-
 ris omnibus datur potentia obediendi Deo ad supernaturales
 actus, ita in homine dari ex se potentiam ad gratiam & glo-
 riam. Sed quia quod vacabat, est completum, fertum hīc impo-
 nimus.

Soli Deo Laus, Honor & Gloria.

EPIGRAMMA

Ad præstantissimum & literatissimum

DN. RESPONDENTEM,

à præfide festinanter datum:

D Ringenbergiade! Musarum nobile germen!
Helmstadiò rediens, qua bona quaesò refers?
Hoc: Limata modò, Juvenis, producis in auras.
O pariter faciat vir quoq; & omnis homo!

✂(O)✂

omnibus, exemplo hoc vel illo, si
singulari stante, se nititur extricare. *S*
können es sehen und fühlen wo das Ps

III.

In hoc syllogismo: *O. Apostoli,*
Paulus (vel quod idē est secundum
rodes) *sunt Apostoli E. Petrus & Paulus*
cari: plures quā tres termini sunt, si
Logicam velimus determinare, & n
scholis, aut Poëtarum nemoribus f

IV.

Nullas verò suppetias, sed stultit
probatationibus suis pueriliter admit
esse putamus, si dicatur: *esse tantum tr*
maliter bonus. Hoc enim ipsum debel

V.

Sed hunc: *Quicumq;* non dicit verum
obgannientem graculo esse loquaciorem,
Afferentes obgannientem graculo esse loqu
Non tantū pro materialiter sed & pr
posse tolerari asseveramus, quarend^o in
missis veris nunquā dari potest conclusio fa
ab infinitis retro seculis *ὁμοψυχως* &
omnib^o præcellentissimis Philosoph
αὐτογνωμονικῶς fuit & est, syllogismi f

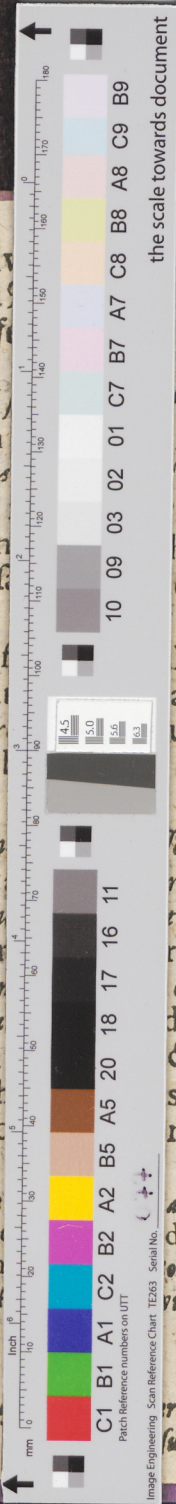
VI.

Qui vero operose obtinet, *congenitum*
idem facit, quod Miltiade stultior, qui n
demonstrare in Mathesi omnibus nervis a
nostro hamisphario elevato, diem esse: aut in
non esse multitudine.

VII.

Tandem illum, qui seriō statuit: *Eum,*

the scale towards document

sive in
n Rung
ist.

Petrus &
m, He-
unt vo.
e. Bonus
hetorū
dicare.

lum in
asmata
uia for

terentes,
rum. E.
riuntur.
r bono
ex pra-
dē usq;
ctenus
S omueio
ni.

ale: ille
dicente
ole super
nitatem

raciones
superna-